

ŞƏFA VƏLİ

MÜRĞ QUŞU

Sədnik Paşa Pirsultanlı xatirəsinə...

(hekayə)

"Hər şey yaxşı idi axı... Gərək heç kəsə heç nə deməyəydim. Kim nə biləcəkdə ki? Gərək deməyəydim..."

Bu düşüncələr içində özünü danlayan Uruq yorulduğunun fərqi hələ indi vardı. Dayanıb ətrafına baxdı. Səs-səmir yox idi. Əllərini dizlərinə dayayıb nəfəs aldı. Geri çevrilib gəldiyi yola baxmaq istədi. Dərədən qalxan duman "Qumlu yol"u bürümüşdü. Yalnız bir-iki metr görünürdü. Uruq yenə səssizcə kolluğu dinşədi. Sakitlikdə tək-cə öz nəfəsinin tənqliyini eşidirdi. Gücünü toplayıb irəliyə doğru tələsdi. Ümid edirdi ki, sarı torpaqlığı aşandan sonra kənddən kimsə qabağına çıxacaq. Uzaq başı, köhnə qəbiristanlığın altında xəndəyə at, eşşək, buzov hörükəyən kimləsə rastlaşacaq. Axı, belə dumanda hamı eşikdə olanını içəri gətirməlidir. Yoxsa, sıx dumanda canavar gələr, çöldə qalanı parçalayardı. O qədər olmuşdu ki, belə hadisələr...

Sarı torpaqlıq görünürdü. Yenə dayandı. Bu dəfə ayaqlarını qatlayıb çöməldi. Hiss edirdi ki, daha gücü qalmır. Duman da elə bil qızın qəsdinə durmuşdu. Yenə ikicə metr arxanı görürdü. Ancaq nəsə qəribə uğultu eşidilirdi. Uruqun yadına "Palazqulağın nağılı" düşdü. Palazqulaq qulağını yerə söykəyəndə səsləri eşidirdi. Uruq da belə elədi. Qulağını yerə söykədi. Eşitdiyi yenə qarma-qarışıq uğultu idi. Ancaq, elə bildi ki, səs yerin altından gəlir. Özlüyündə "Düz qaya"dan buracan olan məsafəni hesabladı. Yox, ordakı uğultu çoxdan bitmiş olardı. Həm də bura, sarı torpaqlığa gəlməzdi. Yenə ruhunu peşmançılıq bürüdü:

-Kaş deməzdim... Axı, nə vardı ki? Ay Allah, bir-cə sağ-salamat gedim evə çatım... Bir də buralara ayağım dəyməyəcək... Kaş deməzdim... Gərək bildirməzdim... Heç kim bilməyəcəkdi yoxsa...

Əllərini torpağa dayayıb güclə ayağa qalxdı. Dizləri zoqquldayırdı. Hiss etdi ki, duman artıq onu geridə qoyub. Çünki irəlidə də cəmi beş addımlıq yer aydın görürdü.

-Duman da məni gördü... Ay Allah... Özün məni qoru, nolar...

Səsi titrədi, gözləri sulandı... Əlinin arxasıyla gözlərini sildi. Sarı torpaq üzünə də bulaşdı. Tez əllərini donunun ətəyinə sildi. Dərindən nəfəs alıb irəliyə cumdu.

Uruq artıq qaçırdı... Dərənin içiyə yüyürürdü...

-İndi dönəcəm... Burdan qayadan hoppanacam. Burdan arxı keçəcəm...

Özü-özünə bələdçilik edir, ucadan danışdı. Dərənin başına az qalmışdı. Buranı çıxsa kənd yoluna düşəcəkdə. Fikirləşdi ki, xəndəyin qırağı ilə gedən yolla getməsin, yuxarı, avtobus dayanacağına tərəf getsin. Çünki, ora daha təhlükəsiz idi. Orda hər vaxt desən adam olurdu. Həm də köhnə qəbiristanlıqdan sonra evlər başlayırdı. Amma, xəndəyin qırağında bir dənə də olsun ev yox idi.

Üzüyuxarı çıxan cığırın yarısında dayandı. Daha yüyürə bilmirdi. Yenə nəfəsini dərib yola başlamaq istədi. Bir-iki addım asta-asta irəliləyib zoğal ağacına söykəndi. Başını arxaya atıb cığıra öyilən budaqdan yapışdı. Düz hesablamışdısa, dərənin başına cəmi 20 addımlıq yol vardı. Ancaq dumandan heç nə

görünmürdü. Arxasını söykədiyi ağac çox yoğun olmasa da, yenə canı bir az rahatlandı. Gözlərini yumdu... Diliylə dodaqlarını yaladı. Tələsdiyindən arxın başındakı bulaqda dayanmamışdı. Susuzluqdan yarırdı. Üzünə sərin külək vurdu. Bir də hardansa yanacaq iyi gəldi. Gözlərini açıb budaqların arasından yuxarı baxdı. Göy üzü də görünmürdü. Duman yaman sıxlaşırdı. Qamətini düzəldib yoluna davam etmək istədi. Uğultu lap yaxından eşidildi. Qorxudan ürəyi əsdi. Cıdır aşağı yenə heç nə görünmürdü. Addımlarını yeyinlətdi. Bir az gedib yenidən qaçmağa başladı. Dərənə başına çatanda uğultu elə bil düz qulağının dibində səsləndi. Geri döndü. Heç nə görmədi. Daha dayanması deyildi. Qaçırdı... Bildiyi tək şey qaçmaq idi... Bu uğultu ona çatmamış kiməsə rast gəlməliydi. Kənd yoluna tərəf qaça-qaça ağına başqa fikirlər gəlirdi. Deyəsən, qorxudan məntiqli itiləmişdi.

-Yox, hamıya deyəcəyəm. Qoy hamı bilsin. Bircə sağ çatım hamı biləcək. Elə kimə rast gəlsəm deyəcəyəm. Axı, kimsə bunu bilməliydi, kimsə deməliydi. Mən də dedim... Pis eləmədim ha. Bu, hər nədisə, qoy hamı bilsin. Hamı biləcək...

Kənd yoluna çatanda dayanmadan yuxarı, avtobus dayanacağına tərəf yönəldi. Heç arxaya da baxmırdı. Birdən yenə bayaqkı sərin küləyi hiss etdi. Amma, külək üzünə yox, arxadan saçlarına, boynuna vururdu. Fərqi vardı ki, bu külək uğultu yaxından eşidiləndə əsmişdi, zoğal ağacının yanında, bir də indi... Axı belə sıx dumanda külək əsməz... Ayaqları yerə kilidləndi. Dönüb arxaya baxmağa cəsarəti çatmadı. Eləcə dayandı... Külək yavaş-yavaş möhkəmlənməyə, uğultu gah bərkdən, gah da aram-aram eşidilməyə başladı. Uruq son gücünü toplayıb bərkdən qışqırdı:

-Nolar mənə köməyə gəlincə!!!!!! Nolarrrrr!!!!!!

Bunu deyib dizi üstə çökdü. Əlləri ilə donunun ətəyindən tutub hönküdü. Kəndə çatacağına, bildiyini hamıya danışacağına ümidi qalmamışdı... Birdən-birə içində arxasınca gələnin üzünü görmək istəyi baş qaldırdı. Arxaya çevrildi. Üzünə dəyən sərin küləkdən beyni ayazıdı. Başının üstündə bir quş durmuşdu. Dimdiyi, başı, qanadları qarğaya oxşasa da, adamdan böyük olan bir quş... Uğultu isə getdikcə yaxınlaşırdı... Uruq huşunu itirərək nəm torpağa sərilirdi...

-Anası ölsün, dedim ki, getmə moruq yığmağa... Sən nə qanırsan moruq nədi? Əllərinə bax, cızıq-cı-

zıqdı...

Uruq eşitdiyi sözlərdən gülümsədi. Anası həmişəki kimi canıyananlıqla deyirdi. Gözlərini yavaş-yavaş açdı. Evdə, öz çarpayısında uzanmışdı. Kəndin həkimi atasıyla ayaq üstə söhbət edirdi. Əmiləri, atasının bibisi uşaqları, qonşular... Uruq anladı ki, evdə çox adam var. Anası üzü qarıya tərəf getdi, yenə Uruqun yanına qayıtdı. Qız anladı ki, anası nə etdiyini bilmir. Həmişəki kimi sadəcə narahatlıqdan evi dolandır. Anası gözünün yaşını silə-silə çarpayığa yaxınlaşdı. Uruq əl atıb anasının donunun ətəyindən tutdu. Anası sevincindən küy saldı:

-Qadan alım, bir də getmə, ay Uruq... Vallah, moruq-zad lazım deyil.

Qadın ağlayanda hamı ora toplaşdı. Hər bir sual verirdi. Uruq bu qarma-qarışıq səzlərdən diksindi. Yenə həmin uğultu, "Qumlu yol", "Düz qaya", qayadakı mağara yadına düşdü. O adam boydakı quş... Qız diksindi. Ona elə gəldi ki, quşun həmin baxışları yenə ona baxır. Başını hərləyib qapının böyrünə söykənən bibisi oğluna baxdı. Arzunun baxışları həmin quşun baxışları idi... Uruq yenidən huşunu itirdi...

Bu dəfə gözünü rayon mərkəzindəki xəstəxanada açdı. Həkimlər onun qorxudan bu hala düşməsini, belə davam etsə, ürəkgetmə xəstəliyinə tutula biləcəyini deyirdilər. Böyüklər onun nədən qorxduğunu belə bilmirdilər. Kimi deyirdi ki, meşədə dumanda camaatdan aralanıb tək qalıb yəqin ona görə qorxub, kimi də onun nərmə-nazik qız olduğunu, meşə üzünü tanımadığına görə elə meşədən qorxduğunu, başqa birisi isə özünün anadangəlmə xəstəliyi olduğunu danışırdı. Artıq Uruq bütün kəndin söhbət yeri idi.

Uruq özü isə nədən qorxduğunu deməyə də qorxurdu. Ağzını açıb bir kəlmə də danışmırdı. Beləcə, düz bir həftə qız xəstəxanada qaldı. Nəhayət, həkimlər onu evə aparmağa icazə verdilər.

Xəstəxananın pilləkənlərini düşəndə Uruq yenə səksəndi. O quş yenə ona baxırdı. Bunu hiss edirdi. Ətrafa baxmağa cürəti çatmadı. Anasının qolundan yapışıb pillələri tələsərək endi. Atası avtomobilin qapısını açıb gözləyirdi. Uruq tələsik arxa oturmağa öyləşdi. Bu vaxt arxadan həkim atasını səslədi. Anası da atasına qoşulub geri qayıtdı. Uruq cəld avtomobilin qapısını örtüdü. Yalnız indi bildi ki, Arzunun maşınıdır. Arzunun baxışları gəldi xəyalına. Üşütməli xəstələr kimi titrədi. Bu vaxt Arzu qabaq oturmağa oturdu, mülayimliklə dilləndi:

-Uruq, qorxaq... Özün qorxaqsan camaatı niyə

qorxudursan?

Qız çaşqınlıqla ona baxdı. Oğlan onun susduğunu görüb arxaya döndü. Uruq onun baxışlarında heç nə görmədi. Arzunun baxışları daha o quşun baxışlarına oxşamırdı. Əksinə, Uruq bu baxışlarda bir doğmalığ, istilik duydu. Arzu əl atıb qızın üst-üstə qoyub sinəsində çarpazladığı əllərini sığalladı, dedi:

-Uruq, ay Uruq... Qorxma, yaxşımı? Heç nədən qorxma... Mən də gecələr sizdə qalcağam ta... Heç kim səni qorxuda bilməz... Qoymaram da heç... Səni çox istəyirəm, Uruq...

Qız elə bil yuxudan oyandı. Axı, o da Arzunu çox istəyirdi. Hələ uşaqlıqdan Arzu onun ən yaxın dostu, sirdaşı idi. Onun səmimiliyindən qız ürəkləndi. Oğlanın əlini möhkəm-möhkəm sıxdı. Gözləri yaşardı. Titrək səslə dilləndi:

-Arzu, sən mənə inanırsan?

-Hə... Sənə inanıram...

-Onda bizə gedirik, hə? Sənə bir şey deməliyəm...

-Hamıdan gizlin?

-Hə... Birdən mən ölürəm, heç kim bilməz...

-Dəli-dəli danışma, Uruq... Bəs mən kimi alaram onda?

Uruq bilirdi ki, Arzu zarafat eləmir... Onlar birbirlərinə deməsələr də bilirdilər ki, nə vaxtsa evlənəcəklər... Bunu hələ uşaqlıqdan bilirdilər. Atasının yaxınlaşdığını görən qız oğlanın əlini buraxıb tələsik dedi:

-Arzu, bax evdə danışım ha... Gec olmasın gərək...

Bir azdan avtomobil kənd yoluna buruldu. Axşama yaxın evə çatdılar. Uruq kəndin girəcəyindən evlərinə qədər gözlərini yummuşdu. Elə bil açsa, həmin quşun baxışlarını görəcəkdi. Yalnız həyətdə, avtomobil dayananda gözlərini açdı. Tələsik də ağaclara nəzər saldı. Havanı ciyərinə çəkib bir az rahatlandı. Gözucu Arzuya baxıb ürəkli addımlarla evə girdi.

Uruq bayaqdan Arzunu gözləyirdi. Düzdü, danışmaq, bildiyi hər şeyi söyləmək qərarında qətiydi. Lakin, yenə də içində bir qorxu vardı. Arzuyla edəcəyi gizli söhbət üçün nəinki özünü, otağı da hazırlamışdı. Pəncərələri bağlamış, pərdələri çəkmiş, sobanın qapağını kilidləmişdi. İşıqları belə söndürüb adicə neft lampası yandırmışdı. Özü də ayaq üstə qarıya yaxın yerdə dayanmışdı ki, Arzu içəri girən kimi qapını bağlasın.

Arzuya onun bu təşvişi həm maraqlı gəlirdi, həm də bir az qorxudurdu. Kənddə üzə deməsələr də, ar-

vadlar bulaq başında, məclislərdə: "Uruq dəli olub"-deyirdilər. Azdan-çoxdan bu pıçıltını Arzunun da qulağı duymuşdu. Ona görə də o, Uruq üçün çox narahat idi. Eyni zamanda, anlayırdı ki, Uruqu nə isə bərk narahat edir, qorxudur. Bunu bilmək istəyi ilə, həm də, Uruqu narahatlıqdan azad etmək, rahatlandırmaq üçün Arzu onu dinləməliydi. Odur ki, otağın yarıqaranlığı, qapının kilidlənməsi ona qərribə gəlmədi. Sakitcə çarpayıda oturdu. Uruq otağa bir də fəhmlə göz gəzdirdi. Sanki, hər şeyin yerində olduğunu yoxlayırdı. Sonra Arzuya yaxınlaşdı. Oğlanın böyründə oturub başını çiyinə söykədi. Dedi:

-Arzu, söz ver ki, mənim dəli olduğumu düşünməyəcəksən... Buna inanacaqsan...

-Dedim axı, Uruq, sənə inanıram.

-Onda qulaq as... Yaxşı? Heç bir sual vermə...

-Yaxşı...

Arzu qolunu Uruqun boynuna saldı. Qız da ona sıxıldı. Oğlanın əlini tumarlayaraq sözbə başladı:

-Həmin gün... Mən moruq yığmağa gedəndə... Yox ey, lap əvvəldən danışım, olar?

-Olar... Danış...

-Yadında, həmişə sənənlə "Qumlu yol"a, quzuqulağı yığmağa gedirdik. Bax ordakı "Düz qaya" yadında?

-Yadımdadı, Uruq... Axı bizim ot biçənəyimiz onun yuxarısındadı. Hər gün bulağa enəndə "Qumlu yol"un qarşı tərəfindəki təpədən keçirəm axı.

-Hə... Bax, orda... Yadında bir dəfə "Düz qaya"nın başındakı mağaradan danışırıdığ?

-Uruq, o da yadımdadı... Biz o mağaraya getmək istəyirdik. Amma, ora yol yox idi... Bunlardanmı qorxmusan sən?

-Yoxxx... Sual vermə... Eləcə qulaq as...

Sakitlik çökdü. Uruq başını aşağı salıb gözünü ovuşdurdu. Arzu fikirləşdi ki, yəqin, Uruq ondan nəyisə gizlədəcək. Odur ki, dedi:

-Uruq, qadan alım, mənə hər şeyi danış... Hər şeyi...

Qız başını qaldırmadan köksünü ötürdü. Yenidən titrək səslə danışmağa başladı:

-Keçən ay, qızlarla çiyələk yığmağa getdik sarı torpaqlığın ayağına... Orda çiyələk yığırdıq. Lalə, Xəyalə, Nərminə... Bir də Sədayə idi... Beşimiz də xeyli çiyələk yığmışdıq. Nərminə birdən dedi ki, baxın, orda qırmızı torpaq var. Biz də baxdıq. "Qumlu yol"dən axan arx var ey, bulaqdan başlayan, onun azca yuxarısında, moruq kollarının arasında qırmızı torpaqlıq var axı... Elə bil günün işığında nə-sə parıldayırdı... Lalə dedi ki, ordakı ilanlardı. Gün işığında parıldayır. Hamımız təpənin başına gəldik.

Ordan baxırdıq. İlanlar idi... İri, pırıldayan ilanlar... Nərminə yerdən daş götürüb atdı, daş çatmadı... Dərə aralıdı axı... Bir az da irəli getdik... Lap "Qumlu yol"un başındaydıq... Nərminə yenə daş atdı. Daş ilanların yanına düşdü, qırmızı torpağa batdı. İlanlar daşdan qorxdular, torpağa girib yox oldular. Amma, orda ilan yuvası kimi deşik yoxdu axı... Ondan sonra, üç-dörd gün sonra Xəyaləylə mən getdik quşərpəyi yığmağa. Lap aşağı endik, dərəyə, ordan "Düz qaya"nın başına getdik. Mən dedim ki.... Arzu, bezmirsen ki?

-Yox, Uruq... Danış...

-Hə... Mən dedim ki, gəl hərlənək o tərəfdən, sizin biçənək tərəfdən, qayanın başındakı mağaraya baxaq. Xəyaləylə getdik gömgöy qaya var ey, onun başından aşağı sürüşdük. Düz yer vardı, çəmənlik kimi, ora düşdük. Ordan aşağı əyilib baxdıq. Mağaranın qabağındakı masa kimi daşlar görünürdü. Ancaq başqa heç nə yox idi. Xəyalə dedi ki, səs gəlir, gəl qayıdaq yuxarı. Qayıda bilmirdik. Qaya sürüşkən idi, çıxmaq olmurdu. Xəyalə yuxarı birtəhər çıxdı. Yaylığını kola bağladı, salladı, mən də çıxdım. Yuxarı çıxanda daş götürüb qayanı cızmağa başladım. Sonra daşı atdım, geri qayıtdıq. Düz "Qumlu yol"un başındakı təpədə dayandıq. Ordan gömgöy olan qaya yaxşı görünür axı... qayadan qan axırdı... Mən cızdığım yerdən... Sən olsan qorxmazdın?

-Qayadan qan axırdı? Uruq, düz deyirsən?

-Mənə inanmırsan?

-İnanıram... Qayadan qan axırdı... Sonra noldu?

-Mən heç kimə heç nə demədim. Evə gəldik.

Sonra mən, o axırıncı gündən iki gün qabaq sarı torpaqlığın başına getmişdim. Elə-belə... Gəzə-gəzə... Ordan baxanda gördüm ki, aşağıdan uğultu səsi gəlir, özü də qara tüstü çıxır. Elə bildim dərəni, kolluğu yandırılar. Qaç-qaç aşağı getdim. Təpəyə çatanda gördüm ki... "Düz qaya"nın başındakı mağarada ocaq yanırdı. Yanıq iyi gəlirdi. Axı, ora adam girə bilməz. Heç mağaraya enmək olmaz. Özün bilirsən axı...

Arzu bilmirdi eşitdiklərinə inanır, ya yox... Uruq bunları uydura bilməzdi. Çünki, yolu, tərəni, cığırı, arxı, kiçik bir kolu belə olduğu kimi, dəqiqliklə təsvir edirdi. Deməli, nəşə düzgün deyil. Arzu hələ də fikirləşirdi. Doğrudan da, mağaraya insan ayağı dəyə bilməzdi.

-Arzu... -Uruq bir qədər sükutdan sonra astaca dilləndi- Mənə inan nələr... Mən öləcəm, bunları kimsə bilməli axı...

-Yox, Uruq... Niyə ölürsən ey??? İnanıram sənə.

Danış... Sən nədən qorxdun?

-Mən onda qorxmadım... Eləcə ocağa baxırdım. Birdən gördüm ki, yekə, lap yekə bir quş gəldi, ocağın yanında qondu. Tüklərini alazdıyıb yenə uçdu. Yanıq iyi onun tüklərindən gəlirdi. Ancaq uğultu kəsmirdi. Sonra başa düşdüm ki, uğultu onun uçuşundan yaranan səsdir. Ya da ki, o özü uğulduyurdu, bilmirəm... Quş amma, çox yekə idi. İnek boydaydı... Boz rəngi vardı... Mən dayanıb baxırdım. O da uçub getdi... Qaç-qaç "Düz qaya"nın başına getdim. Gözümə heç nə görünmürdü. Gömgöy qayanın üstündən sürüşdüm. Ordan baxdım. Ocaq-zad yox idi. Tüstü də yox idi. Arzu, inanırsan, orda heç nə yox idi? Əyilib lap baxırdım ki, birdən hiss etdim ki, ayağım torpaqdan sürüşür. Geri çəkildim. Az qalmışdı, lap az qalmışdı düşüm qayanın dibinə... Ordan sağ çıxmaq olmazdı. Qayanın üstüylə zorla, birtəhər yuxarı çıxdım. Qayanın başında baxdım ki, əllərim qandı. Qaya yenə əlim dəyənlərindən qanamışdı. Arzu, burda nəşə vardı. Ocaq yox ola bilməzdi. Quş da var idi. O da yox ola bilməzdi. Mən də bunu, sən yox idin deyə, gəldim Əhməd babaya danışdım...

-Küçənin başındakı Əhməd babaya? Mənə niyə demədin?

-Axı, sən yox idin...

-Gələcəkdə... On günlüyə getmişdim bilir-sən ki...

-Hə... Təzəcə getmişdin axı... Bəs kimə deyim, heç kim inanmazdı mənə...

-Gərək məni gözləyəydin. Sən o quşdanmı qorxdun?

-Yox... Ondan qorxsam heç qayaya gedərdimmi?

Mən o günü qorxdum...

-Nədən qorxdun axı?

-Oooondan...

-O kimdi?

-Əhməd babadan...

-Niyə?

-Əhməd baba dedi ki, məni ora apar. Həmin gün gecə yağış yağmışdı. Amma, gündüz gün çıxmışdı. Duman-zad yox idi. Mən də evdəydim. Günorta Əhməd baba dedi ki, məni ora apar. Getdik. Qayada qanın izləri qalmışdı. Qırmızı torpaqda ilanlar oynayırdı yenə. Mağarada isə heç nə görünmürdü. Uğultu da yox idi. Mən Əhməd babaya dedim hər şeyi. O, qayadakı qurumuş qanı kibrit ilə yandırdı. Qaya elə bil kösöyə döndü. Gah qızır, gah qaralırdı. Əhməd babanın gözləri elə pis böyümüşdü ki. Mən yavaş-yavaş geri qaçdım. Düz arxın qırağına, "Qumlu yol"un ayağına çatdım. Bir də geri baxanda gördüm

yeke quş Əhməd babanın yanında... Lələkləri tülənirdi. Əhməd baba bıçaqla onu vururdu. O da uğuldayırdı. Quş uğuldadı, uğuldadı... Əhməd babanı da dimdiyinə alıb qayadan aşağı uçdu... O uçduqca uğultu da aşağı enirdi. Mən qaçdım... Qaçdım... Arada dönüb baxırdım... Quş görünmürdü. Qayanın dibinə enmişdi... Dayandım... Ayı çaşırı bitən yerdən aşağı baxdım. Əhməd baba düz qabağımda elə bil yerdən çıxdı. Bıçaqla məni vurmağa gəlirdi. Çığırırdı: "Niyə mənə dedin?", "Niyə məni çağırdın?" Əlləri qanın içindəydi. Gözlərindən də qan axırdı. Qaçdım mən də... Dərədən bir andaca duman qalxdı, Əhməd baba da, quş da dumanda qaldı. Elə bildim quş Əhməd babanı didik-didik edib. Qaçırdım ki, evə çatım. Amma, yolda fikriləşdim ki, hamıya deyim, gedib Əhməd babanı tapsınlar... Qaçdım... Quş gəlib məni tapdı...

-Tapdı? Sənə neynədi bəs?

-Heç nə... Bilmirəm... Mən özümdən getmişdim...

-Harda özündən getmişdin?

-Kənd yolunda... Tikilişin yanından yuxarı qalxan yolda...

-Harda? Axı səni "Qumlu yol"da tapıblar. Ordan da bir az bu üzde, xəndəyə tərəf gələn yolda.

-Yoxxxx... Mən tikilişə qədər gəlmişdim axı. Dərəni çıxmışdım...

-Bəlkə dumanda yolu çaşmısan?

-Yox, Arzu, yox... Mən kəndə çatırdım quş məni tapanda... Elə pis baxırdı ki, mənə...

-Uruq, sənə inanıram...

-Quş pis baxırdı... Sən də mən ayılında elə baxırdın... Qapıya söykənmişdin, bax ora...

-Burda? -Arzu həyəcədən ayağa sıçradı- Uruq, düzünü deyirsən, hə?

-Hə... İnan mənə, yalvarıram...

-Uruq... Mən hələ bu gün buraxılmışam kursdan, səni evə gətirmişəm... Mən axı burda olmamışam...

-Olmusan... Axı sən idin... Quş kimi baxırdın...

-Mən olmamışam... Əhməd baba hardadı?

-Bilmirəm... Ona daha heç nə demə...

-Uruq, Əhməd babadan soruşaq...

Arzu qapıya tərəf gedəndə Uruq qolundan yarıdı:

-Məni tək qoyma... Kimsə eşitdi yəqin ki, mən öləcəyəm...

Arzu qızı bərk-bərk qucaqladı. Əlindən tutub özüylə eşiyyə çıxardı. Uruq ilk dəfəydi ki, ata-anasının yanında Arzunun əlini bərk-bərk tutmuşdu. Qorxduğu üzündən o qədər aydın oxunurdu ki, ata-anası da buna elə də fikir vermirdilər. İkisi də övladla-

rının halından nigaran gah bir-birinə, gah da gənclərə baxırdılar. Sükutu Arzunun səsi pozdu:

-Dayı, Əhməd babanı bura çağır...

Uruq atası içindəki övlad üzüntüsündən onun sözünə əməl etdi. Pülləkənləri ağır-ağır düşüb darvazadan çıxdı. Uruq onun arxasınca baxanda atasının bir həftədə necə qocaldığının, saçının necə ağardığının fərqi vardı. Qızı ağlamaq tutdu. Anası da himə bəndmiş kimi, əlləriylə üzünü qapayıb hönkürdü. Arzu Uruq əlindən bərk-bərk tutub gah onu özünə tərəf çəkir, sinəsinə sıxır, gah da saçlarını sıgallayırdı. Oğlan artıq neynəyəcəyini bilmirdi. Onun gözləməyə də səbri çatmırdı.

-Uruq, sən ananla qal, mən də gedim- deyib cavab gözləmədən pillələri endi. Bir andaca darvazadan çıxıb gözdən itdi.

Uruq bilmirdi içindəki qorxunu yensin, yoxsa anasının hönkürtüsündən göynəyən ürəyinin səsinə qulaq asıb haray çəksin. Beyninə gələn ani fikirlə üzünü anasına tutdu:

-Ana, mənə su ver...

Anası içini çəkərək ayağa qalxdı:

-Qadasın alım... Balamın... Anan ölsün...-deyə deyə evə keçdi.

Uruq yenidən həmin baxışları hiss etməyə başladı. Ətrafa göz gəzdirdi. Axşamın alaqlarlığında ağaclar qara sütun kimi görünürdülər. Qıza elə gəlirdi ki, ağacların biri yavaş-yavaş böyüyür... Gözünü ovuşturub bir də həmin səmtə baxdı... Ağac ona yaxınlaşırdı... Yox, ağac deyildi... Həmin quş idi... Bunu üzünə dəyən sərin küləkdən hiss elədi. Amma, uğultu səsi eşidilmirdi. Quş səssizcə yaxınlaşırdı... Qız yerindəcə donmuşdu. Ürəyindən keçənləri pıçıltıyla deyirdi:

-Səni mən gördüm... Əhməd babaya mən dedim... O səni yaraladı... Sən də qisasını alırsan... Öldürəcəksən məni...

Quş lap yaxınlaşdı. Əvvəlcə qızla göz-gözə dayandı. Uruq bu baxışlardakı dəhşətdən titrəyirdisə də səsi çıxmırdı. Birdən quş qızı caynağına alıb havaya qalxdı. Qız gözünü yumdu. Elə zənn etdi ki, hələ uzun müddət havada, soyuqdan üşüyə-üşüyə, yanıq iyini duya-duya uçacaq... Ancaq, tez bir zamanda hiss etdi ki, quş onu yerə qoydu. Gözlərini açdı. Kollar ona tanış idi. "Qumlu yol" tündləşən qaranlıqda ağarırdı. Deməli, yolun xəndəyə gedən tərəfində idi. Arzu demişdi ki, huşunu itirəndə onu burdan tapıblar. Uruq artıq qorxmurdu. Quş ona heç bir zərər yetirməmişdi. Uruq quşa baxmağa başladı... Onun caynaqlarının insan əlinə oxşadığını gördü. Gözləri də insan gözlərinə oxşayırdı... Yox, o

yavaş-yavaş insana çevrilirdi. Hə... Quş dönüb Arzu oldu... Uruq lap yaxına gəlib düz oğlanın gözlərinin içinə baxdı. Qarşısındakı Arzu olsa da baxışlar Arzunun deyildi... Bu baxışlar sadəcə dəhşət saçırdı. Uruq yalnız indi həmin gündən unutduğu epizodu xatırladı. Onda da gözünü açanda bu kolun dibindəydi. Onda da quş Arzuya dönmüşdü... Onda da beləcə, dəhşətli baxışlardan qorxub ağlamışdı. Arzuya yalvarmışdı ki, ona belə baxmasın. Ancaq, Arzu onun yalvarışına məhəl qoymamışdı... Beləcə, dəhşətlə baxa-baxa ağlamışdı. Əhməd baba dərədən əlində qanlı bıçaq yenə quş-oğlana hücum çəkmişdi. Quş uçub getmiş, Əhməd baba da yarımcan halda yerə yıxılmışdı. Daha sonra uzaqdan səslər eşitmişdi... Atasını çağırırdı:

-Uruq, ay Uruq!

İndi də quş-oğlan ağlayırdı. Ona baxa-baxa yarıqlı-yarıqlı "ah" çəkirdi. Hər dəfə də yarıq iyi ətrafı bürüyürdü. Uruq artıq dözə bilmirdi. Bu dəhşətdən, qorxudan birdəfəlik qurtarmağa çalışırdı. Yaxınlaşıb oğlanın yaxasından yapışdı:

-Axı sən kimsən? Arzu deyilsən... O belə baxmır mənə... Kimsən?????

Yarıq iyi ətrafı bürüdü. Oğlan əlini "Düz qaya"ya tərəf uzadıb yellədi... Uruq qayaya baxdı. Qaranlıq tündləşsə də qaya elə bil gün işığındaydı. Qız hər şeyi aydınca görə bilirdi. Birdən o, qayanın başında Əhməd babayla quş-oğlanı gördü. Göy qayanın yerində daşdan çapılmış pilləkən vardı. Düz mağaraya enirdi. Mağaranın qarşısındakı daşda bir qız oturmuşdu. Oğlan pilləkənlə aşağı enməyə başladı. Əhməd baba onu dayandıraraq özü qabağa düşdü. Qızın yanına çatanda bıçağını çıxardı. Qızı vurmağa başladı. Qız qışqırırdı... Səsi qayada əsk-səda olurdu. Nəhayət, qız canını tapşırdı. Əhməd baba qızın cəsədini pillələrə qoyub üstünü torpaqladı. Sonra da göy, qumlu torpaqla suvamağa başladı. Suvaya-suvaya başa çıxdı. Oğlan aşağıda, mağarada qalmışdı. O, ağlayır, nalə çəkirdi. Naləsi uğultuya dönüb dərəyə səs salırdı... Əhməd baba, axırda bıçağını təmizləyib cibinə qoydu. Oğlan ha çalışdısa təzəcə suvanmış qayadan yuxarı çıxma bilmədi... Əlini ha atdısa göy torpağa batdı... Bir dəfə də atanda əli bərk sürüşdü... Oğlan "Düz qaya"nın başından qopub dərəyə tərəf havadaca uçmağa başladı... Uçdu... Uçdu... Birdən dönüb quş oldu... Uğultulu nalə qopara-qopara özünü mağaraya təpdi...

Uruq bütün bunları kinolenti kimi görürdü... Və artıq hər şeyi anlamışdı. Bu quş onu öldürməyəcəkdi. Yanğısının şahidi kimi ona həqiqəti deməyə gəl-

mişdi. Ürəkləndisə də, özünü toplaya bilmədi... Yenidən huşunu itirdi...

Bu dəfə Uruq üzünə dəyən suyun soyuqluğundan ayıldı... Atasını, anasını, Arzu, əmiləri, bibiləri... Kənddə ayağı yer tutan hamısı burda, "Qumlu yol"un başındakı tərədə onun başına yığılmışdı... Anasını özünü döyürdü:

-Burda nə görmüsən, ay qadan alım? Gecə vaxtı nə gəzirdin burda? Evimi niyə yıxdın, bala?

Hamı təəccüblə, maraqla baxırdı ona... Adamlar arasındakı pıçıpıç da eşidilirdi. Təkcə Arzu onu sevgilə, məhəbbətlə, az da olsa fəxrlə süzürdü... O, yerdə, Uruqun uzandığı cığırda oturub, qızın başını dizi üstə qoymuşdu. Uruq üzünü Arzunun sinəsinə sürtüb dedi:

-Əhməd baba... Öldürüb...

Arzu fərəhlə dilləndi:

-Bilirəm... O, öz oğlunu, mənim ögey dayımı-sənin ögey əmini, bir də öz qızını öldürüb... Dayımın ögey bacısı olduğunu bilməyib, Əhməd babanın qızını sevib... Sonra da götürüb bu mağaraya qayıdır... El-oba bilmədən Əhməd baba oğlunu zəhərləyib, qızını da bıçaqlayıb. Oğlanın mürğ quşu, yəni ruh quşu qisasını yerdə qoymayıb. İndi Əhməd baba işlədiyi əməli bir kağıza yazıb, poçtla sənə göndərmiş, özünü asıb.

Uruq hələ də eşitdiklərinə, gördüklərinə tam inana bilmirdi. Fikrində bircə şey vardı. Nənəsi həmişə deyirdi ki, "önlərin mürğ quşu yaşayır... Gec-tez gəlir.. Onu hər adam görmür..." Deməli, o yanğısı göyə çıxan quş Uruqun ögey əmisinin mürğ quşu idi...

Uruq bütün həqiqəti Əhməd babanın məktubundan öyrəndi...

Əhməd baba onun nənəsini hələ hamilə olanda boşamışdı. Əmisi Arif də yaylaqda dünyaya gəldiyindən həmişə dağlarda olurdu. Kəndə, atalığının yanına gələndə ögey qardaş-bacılarına pay gətirirdi. Bir gün də kənddə toya çağırılmışdı. Meydanda oynayan gözəllər gözəli Əslini görəndə vurulmuş, heç kəsə demədən bir həftə sonra götürüb qaçmışdı. Ata evi olmadığından hərdənbir gəlib dincəldiyi mağaraya aparmışdı. Əhməd baba işdən xəbər tutan kimi düz mağaraya gəlmiş, həqiqəti söylədikdən sonra ikisini də öldürmüşdü.

Uruq Mürğ quşunun gözlərindəki dəhşətin mənasını da bu əhvalatı eşidəndən sonra anladı... Hər şeyi unutmamağa çalışdı... Üzünü Arzuya tutdu:

-Toyumuz bu payız olsun...

-Olsun, Uruq... - Arzu xəfifcə gülümsədi...